

Anvisning om tillämpning av anmälningsförfarandet enligt 13 § i hälsoskyddslagen, verksamhetsenheterna inom socialvård och småbarnspedagogik

1. Inledning

Anmälningskyldigheten som avses i 13 § i hälsoskyddslagen (HsL 763/1994) gäller många verksamheter samt olika lokaler och inrättningar. Genom anmälningsförfarandet försöker man utreda om verksamheten och förhållandena uppfyller de sanitära krav som ställts. I denna anvisning behandlas verksamhetsenheter inom småbarnsfostran enligt 13 § 1 mom. 3 punkten i hälsoskyddslagen (daghem och motsvarande) samt verksamhetsenheter som avses i 4 punkten och som ger fortlöpande vård inom socialvården.

Hälsoskyddslagen, 13 §

Verksamhetsutövaren ska senast 30 dygn innan verksamheten inleds göra en skriftlig anmälan till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om:

...

3) ibruktagande av ett daghem eller en klubb eller av en läroanstalt eller undervisningsplats för förskoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller högskoleutbildning;

4) ibruktagande av en verksamhetsenhet som ger fortlöpande vård inom socialvården samt en flyktingförläggning.

...

En motsvarande anmälan ska göras också när en i 1 mom. avsedd verksamhet ändras väsentligt. När verksamhetsutövaren byts ska den nya verksamhetsutövaren underrätta den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om saken. Anmälan behöver inte göras, om verksamheten kräver miljötillstånd enligt miljöskyddslagen.

Anmälan ska innehålla uppgifter om verksamhetsutövaren och verksamheten samt de uppgifter som behövs för bedömningen av sanitära olägenheter som är förknippade med verksamheten. Närmare bestämmelser om anmälan och de utredningar som ska fogas till den utfärdas genom förordning av statsrådet.

Anmälningsförfarandet för skolor och läroanstalter behandlas inte i denna anvisning. En anmälan enligt hälsoskyddslagen ska göras om förläggningar för asylsökande, men det bör preciseras, att dessa förläggningar inte utgör socialvårdsinstitutioner. Mottagningsenheter för barn och unga

Dnr V/10614/2019

03.04.2019

omfattas inte av lagstiftningen om socialvård. Det bör även preciseras, att en anmälan enligt 13 § i hälsoskyddslagen som gäller klubbar görs om sådana samlingslokaler för barn och unga som utgörs exempelvis av ungdomslokaler, lägercenter, barnklubbar och lekparkar inomhus.

I anvisningen behandlas relationen mellan hälsoskyddslagen och socialvårdslagstiftningen samt anmälningsskyldigheten enligt hälsoskyddslagen.

Anmälningsskyldigheten bestäms av verksamhetens karaktär (HsL 13 §), inte namnet på verksamhetsenheten.

Den lokala hälsoskyddsmyndigheten kan på basis av en fallspecifik riskbaserad prövning förutsätta en anmälan enligt hälsoskyddslagen (även om verksamhet som bedrivs i verksamhetsutövarens eget hem).

2. Hur lagstiftningen om socialvård och småbarnspedagogik förhåller sig till anmälningsförfarandet enligt 13 § i hälsoskyddslagen

Detta kapitel innehåller en sammanställning av centrala punkter i lagstiftningen om socialvård och småbarnspedagogik som har en kontaktyta med hälsoskyddslagstiftningen, och därtill förklaras vissa termer som används inom socialvårdslagstiftningen. Centrala författningar anges i tabell 1.

Tabell 1. Centrala författningar om socialvård och småbarnsfostran

Författning
Förordningen om service och stöd på grund av handikapp 759/1987 (10 §)
Lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (specialomsorgslagen) 519/1977 (2 §)
Lag om service och stöd på grund av handikapp (handikappservice-lagen) 380/1987 (8 b §)
Lagen om privat socialservice 922/2011 (4 §, 7–11 § och 42 §)
Barnskyddslagen 417/2007 (37 §, 49 § och 57–58 §)
Familjevårdslagen 263/2015 (4–5 §)
Socialvårdslagen 1301/2014 (11 §, 14 §, 21 § och 22 §)
Social- och hälsovårdsministeriets förordning om privat socialservice 1053/2011 (1 §)
Lagen om småbarnspedagogik 540/2018 (1 § och 43 §)

I tabellen som utgör bilaga till anvisningen indelas funktioner som lyder under lagstiftningen om socialvård och småbarnsfostran med hjälp av exempel i anmälningsskyldiga funktioner samt funktioner som inte förutsätter anmälan med stöd av 13 § i hälsoskyddslagen. Anmälningsförfarandet enligt tabellen gäller alla, både offentlig och privat verksamhet som omfattas socialvårdslagstiftningen eller lagstiftningen om småbarnsfostran. Enheter inom hälso- och sjukvården utgör inte anmälningskyldiga enheter enligt hälsoskyddslagen.

Dnr V/10614/2019

03.04.2019

Anmälningskyldigheten gäller på samma sätt både privata och offentliga verksamhetsenheter.

2.1. Socialtjänster

Boendeservice och service på en institution

På kommunal socialvård tillämpas socialvårdslagen (1301/2014). Som kommunal socialservice ska bl.a. ordnas boendeservice och service på en institution. Kommunerna och samkommunerna kan också köpa socialservice av privata tjänsteproducenter, såsom företag, organisationer eller stiftelser. Bestämmelser om socialservice som ordnas av kommunen finns förutom i socialvårdslagen även i följande speciallagar: specialomsorgslagen, familjevårdslagen, handikappservicelagen och handikappserviceförordningen.

Boendeservice ordnas för personer som av särskild orsak behöver hjälp eller stöd i boendet eller med att ordna sitt boende. Boendeservicen kan bestå av *stöd för självständigt boende, eller serviceboende*. Stödboende ordnas för personer som behöver stöd för att bo självständigt eller vid övergången till självständigt boende. Boendet stöds genom social handledning och annan socialservice. Serviceboende innefattar en bostad samt sådan service i samband med boendet som är nödvändig för att personen ska kunna klara av sitt vardagliga liv. Sådan service kan omfatta till exempel hjälp med personlig hygien, mathushållning och städning av bostaden samt service som behövs för att främja personens hälsa, rehabilitering och trivsel. *Serviceboende med heldygnsomsorg* ordnas för personer som behöver vård och omsorg dygnet runt.

Service på en institution kan ordnas kortvarigt eller fortgående, dagtid, nattetid eller dygnet runt. Serviceboende med heldygnsomsorg och service på institution liknar varandra till sitt innehåll.

Serviceboende med heldygnsomsorg och service på institution utgör anmälningspliktiga verksamheter enligt 13 § i hälsoskyddslagen.

Övriga verksamhetsenheter

Dagverksamhet ordnas utanför hemmet för att stödja förmågan att klara sig självständigt och för att främja sociala kontakter. Verksamheten kan innefatta olika former av service. På dagcenter kan man till exempel tillbringa tid och träffa andra människor eller syssla med hobbyverksamhet eller olika former av konst.

Familjevård är vård av eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i familjevårdarens privathem eller i den vårdbehövandes hem. Kommunen eller samkommunen ingår ett uppdragsavtal med familjevårdaren eller avtal om ordnande av familjevård med en producent av privat familjevård. *Professionell familjevård* ges på basis av tillstånd enligt lagen om privat socialservice (922/2011) i ett professionellt familjehem. Ett familjehem ska till sina sanitära och övriga förhållanden,

Dnr V/10614/2019

03.04.2019

såsom struktur, lokaler och utrustning, vara lämplig för den vård som tillhandahålls där. (Familjevårdslagen 263/2015)

Dagverksamhet och familjevård är i regel inte anmälningspliktig verksamhet enligt 13 § i hälsoskyddslagen.

Barnskyddsenheter

Enligt barnskyddslagen (417/2007) kan för ett barn ordnas *familje- eller anstaltsvård* tillsammans med en förälder eller vårdnadshavare eller den som svarar för barnets vård och fostran. Familjevård och professionell familjevård presenteras ovan i det föregående stycket "Övriga verksamhetsenheter".

Med vård av barn utom hemmet avses att vården och fostran av ett omhändertaget barn eller ett placerat barn ordnas utanför hemmet. Vård av barn utom hemmet kan ordnas som *familje- eller anstaltsvård eller på något annat sätt*.

Barnskyddsanstalter enligt barnskyddslagen är *barnhem och skolhem samt andra med dem jämförbara barnskyddsanstalter*. En barnskyddsanstalt ska ha tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och tillräcklig och ändamålsenlig utrustning. I en barnskyddsanstalt kan finnas en eller flera bostadsenheter. Enheterna kan även fungera var för sig.

I samband med namnet på en barnskyddsenhet används ofta benämningen "familjehem". Av namnet på enheten kan man inte direkt veta om det är fråga om en anstalt eller ett familjehem. Anmälningsplikten enligt 13 § i hälsoskyddslagen bestäms utifrån verksamhetens karaktär.

Av barnskyddsenheterna utgör i regel endast anstaltsvård (barnskyddsanstalter) anmälningspliktig verksamhet enligt 13 § i hälsoskyddslagen.

2.2. Småbarnspedagogik

Beredningen, förvaltningen och styrningen av lagstiftningen om småbarnspedagogik och dagvårdstjänster har från början av år 2013 överförts från social- och hälsovårdsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet. Lagen om småbarnspedagogik (540/2018) tillämpas på fostran som innefattar *daghemsverksamhet, familjedagvård och öppen småbarnspedagogik*.

Med privat barndagvård avses småbarnspedagogik som en privat verksamhetsutövare (en enskild person, en sammanslutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag bildat av ett offentligt samfund) producerar mot ersättning. På privat barndagvård tillämpas lagen om småbarnspedagogi.

Barndagvård utgör i regel anmälningspliktig verksamhet enligt 13 § i hälsoskyddslagen.

Dnr V/10614/2019

03.04.2019

3. Hälsoskyddsmyndighetens utlåtande för ansökan eller anmälan av privat socialservice

Med privat socialservice avses de former av socialservice som nämns i socialvårdslagen och som en enskild person, en sammanslutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag bildat av ett offentligt samfund producerar mot ersättning. I lagen om privat socialservice (922/2011) föreskrivs att lokalerna till sina sanitära och övriga förhållanden ska vara lämpliga för den vård, fostran och övriga omsorg som tillhandahålls där.

Varje producent av privat socialservice som fortlöpande producerar *socialservice dygnet runt* ska ansöka om tillstånd hos det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde servicen produceras. Om servicen produceras inom fler än ett regionförvaltningsverks verksamhetsområde, ska tillstånd sökas hos Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Varje producent av privat socialservice som producerar *annan socialservice än socialservice dygnet runt* ska lämna in en skriftlig anmälan om verksamheten innan den inleds eller ändras väsentligt till det kommunala organet i den kommun där tjänsterna produceras.

Bestämmelser om innehållet i tillståndsansökan och anmälan om privat socialservice finns i lagen om privat socialservice (922/2011). Till en tillståndsansökan som skickas till regionförvaltningsverket och till en anmälan om inledande av verksamhet som skickas till den kommunala socialmyndigheten ska fogas ett utlåtande av hälsoskyddsmyndigheten (SHM:s förordning 1053/2011). Verksamhetsutövaren begär utlåtande. Utlåtandet ges i regel på basis av en inspektion av verksamhetsstället. Lokaler som används för permanent boende får inte inspekteras utan samtycke från serviceproducenten. Utlåtandet kan emellertid också ges utgående från handlingar, till exempel när en inspektion inte är möjlig på grund av att lokalerna är under uppbyggnad. I utlåtandet ska det då tydligt framhållas att det baserar sig på en granskning av handlingar.

4. Inspektion av verksamhetsenheter för socialvård och småbarnsfostran

Tillsyn över verksamhetsenheter för socialvård och småbarnsfostran utövas förutom av tillsynsmyndigheter för socialvården också av andra tillsynsmyndigheter, såsom byggnadstillsyns-, räddnings-, livsmedelstillsyns- och arbetarskyddsmyndigheterna. I syfte att effektivisera inspektionsverksamheten är det ändamålsenligt att genomföra gemensamma inspektioner med olika myndigheter.

Vid en inspektion av lokalerna fäster hälsoskyddsmyndigheten uppmärksamhet vid de hygieniska arrangemangen i lokalerna, tillräckligheten av lokalerna samt andra faktorer som påverkar de sanitära förhållandena, och meddelar vid behov anvisningar eller föreskrifter i syfte att avhjälpa uppdagade missförhållanden. Vid inspektionen fäster myndigheten vikt vid bl.a. följande faktorer:

- bedrivs verksamheten i en miljö som inte medför sanitära olägenheter (t.ex. buller eller luftburna föroreningar)

Dnr V/10614/2019

03.04.2019

- motsvarar verksamheten ett ändamål som är förenligt med bygglagstiftningen
- hushållsvattnets kvalitet, om hushållsvattnet tas från en egen brunn
- är toaletterna i behörigt skick och tillräckligt stora, och är de utrustade med ett handtvättställ
- är tvättrummen i behörigt skick och tillräckligt stora samt hela till sina ytor och lätta att hålla rena
- har radonhalten i lokalerna mätts
- finns det eventuella tecken på problem med inomhusluften, t.ex.
 - ✓ tidigare anteckningar om boendehälsan i tillsynsdatasystemet
 - ✓ utförda undersökningar av byggnadens skick
 - ✓ observationer som gjorts i samband med en inspektion och redogörelser av personer som använder byggnaden
 - ✓ är ventilationen effektiv och tillräcklig
- samt andra faktorer som rör de hygieniska och sanitära förhållandena i lokalerna.

En separat anmälan enligt hälsoskyddslagen behöver inte göras i fråga om angränsande utrymmen i en anmälningspliktig verksamhetsenhet inom socialvården (t.ex. simbassäng eller motionslokal). Dessa utrymmen behandlas i samma anmälan, och verksamheten övervakas som en helhet.

Om angränsande utrymmen används av utomstående ska en separat anmälan om dem göras enligt 13 § i hälsoskyddslagen. (t.ex. simbassäng). Även i sådana fall där den verksamhetsutövare som utnyttjar de angränsande utrymmena är någon annan än en verksamhetsutövare för en enhet inom socialvården ska en separat anmälan göras om verksamheten enligt hälsoskyddslagen.

På många orter har man inrättat service- och rekreationscenter för dagverksamhet för vuxna samt särskilda center för dagverksamhet. En sådan verksamhet förutsätter inte anmälan enligt hälsoskyddslagen. Om verksamheten vid dessa center innefattar sådana aktiviteter som enligt 13 § i hälsoskyddslagen är anmälningspliktiga (t.ex. motionslokal eller konditionssal som är öppen för allmänheten) ska en separat anmälan göras om dem enligt hälsoskyddslagen.

I tillsynen över utrymmen som är avsedda för boende av permanent natur finns det särskilda krav på inspektionen på grund av trygghet av hemfrid. I sådana utrymmen kan en inspektion utföras på initiativ av utrymmets innehavare eller ägare. Inspektionen kan utföras med samtycke av innehavaren eller ägaren, om det är nödvändigt för utredande av sanitär olägenhet. En förutsättning för inspektionsåtgärd som baserar sig på samtycke är att åtgärden är nödvändig för att utreda om någon som vistas i utrymmet eller en granne orsakas sanitär olägenhet.

Dnr V/10614/2019

03.04.2019

Mer information Valvira, e-post: tesu@valvira.fi

Direktör

Jussi Holmalahti
Jussi Holmalahti

Överinspektör

Silja Särkijärvi
Silja Särkijärvi

Bilaga. Tolkning av anmälningskyldigheten enligt 13 § i hälsoskyddslagen

Verksamhetsenheter enligt socialvård och småbarnsfostran	Anmälan enligt 13 § i HsL
Verksamhetsenhet som ger fortlöpande vård inom socialvården (HsL 13 §, 1 mom., 4 punkten)	
<p><u>Boendeservice</u> <i>(Socialvårdslagen 1301/2014, 21 §)</i> <i>Målgrupper är äldre, handikappade utvecklingsstörda och andra särskilda grupper</i></p>	
Stödboende <ul style="list-style-type: none"> • stöd för boendet genom social handledning och annan socialservice 	Nej
Serviceboende <ul style="list-style-type: none"> • för personer som behöver en lämplig bostad samt vård och omsorg efter behov • ej för vård och omsorg dygnet runt 	Nej
Serviceboende med heldygnsomsorg <ul style="list-style-type: none"> • för personer som behöver vård och omsorg dygnet runt • kan jämföras med service på en institution 	Ja
<p><u>Service på en institution</u> <i>(Socialvårdslagen 22 §)</i> <i>Målgrupper är äldre, handikappade, utvecklingsstörda eller andra specialgrupper</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • rehabilitering, vård och omsorg enligt individuella behov • huvudsakligen dygnet runt-vård • institutioner för utvecklingsstörda • institutioner för rehabilitering inom mentalvården och missbrukarvården <p>Obs. för enheter inom hälso- och sjukvården gäller inte tillsyn med stöd av hälsoskyddslagen</p>	Ja
<p><u>Övriga verksamhetsenheter</u> <i>(Socialvårdslagen 11 §, Handikappservicelagen 380/1987,8 b §, Specialomsorgslagen 519/1977,2 §, Familjevårdslagen 263/2015, 5 §)</i></p>	
Mödra- och skyddshem <ul style="list-style-type: none"> • tryggt boende dygnet runt 	Ja
Dagverksamhet (äldre och specialgrupper) <ul style="list-style-type: none"> • dagverksamhet för utvecklingsstörda och handikappade • dagverksamhet för rehabiliteringsklienter inom mentalvården och missbrukarvården • dagverksamhet för äldre (ordnas ofta i samband med en annan verksamhetsenhet inom det sociala området) 	Nej
Familjevård och professionell familjevård <ul style="list-style-type: none"> • som målgrupp till exempel äldre och utvecklingsstörda • hemlik miljö 	Nej
<p><u>Barnskyddsanstalter</u> <i>(Barnskyddslagen 417/2007, 57 §, Familjevårdslagen 263/2015, 5 §)</i></p>	
Familjevård <ul style="list-style-type: none"> • placering av ett barn i ett privathem med uppdragsavtal (kommunen / familjevårdaren) 	Nej
Professionell familjevård <ul style="list-style-type: none"> • verksamhetsenhet inom socialvården, där vårdarfamiljen även bor • en form av vård utom hemmet mellan familjevård och anstaltsvård 	Nej

Bilaga. Tolkning av anmälningsskyldigheten enligt 13 § i hälsoskyddslagen

Anstaltsvård (barnskyddsanstalter) <ul style="list-style-type: none">• barnhem• skolhem• övriga barnskyddsanstalter	Ja
Daghem (HsL 13 §, 1 mom., 3 punkten)	
<u>Barndagvård</u> <i>(Lagen småbarnspedagogik 540/2018, 1 §)</i>	
Daghem/gruppfamiljedaghem <ul style="list-style-type: none">• lokal avsedd för verksamhet inom barndagvård• förskoleundervisning kan ges i samma lokal	Ja
Öppen verksamhet inom småbarnspedagogiken <ul style="list-style-type: none">• lekverksamhet av typ hobbyverksamhet, lokal som är avsedd för verksamheten (t.ex. lekskolor, lekklubbar, öppna daghem)	Ja
Familjedagvård <ul style="list-style-type: none">• barndagvård som ges i privathem	Nej